

Kritinio mąstymo užduotys

Žmogus – projektas

1. Užduotis.

Kilnaus žmogaus savybės pagal Rytų ir Vakarų išminčius

Palygink kinų mąstytojo Konfucijaus ir Romos stoiko Senekos apibūdinimus, kokios savybės vertos pagarbos ir būdingos kilniam žmogui. Papildomas skaitinys.

Išnagrinėk mokymosi objektą ir papildomą skaitinį, užpildyk lentelę pagal kriterijus.

Žmogaus prigimties būseną (ką reikia tobulinti)

Konfucijus

Seneka

Abu Rytų ir Vakarų
išminčiai

Filosofinio mąstymo vaidmuo (kas padeda tobulėti)

Konfucijus

Seneka

Abu Rytų ir Vakarų
išminčiai

Santykiai su kitais žmonėmis (draugystė)

Konfucijus

Seneka

Abu Rytų ir Vakarų
išminčiai

Knygos, išminčių žodžiai, žinios

Konfucijus

Seneka

Abu Rytų ir Vakarų
išminčiai

Turtas ar skurdas

Konfucijus

Seneka

Abu Rytų ir Vakarų
išminčiai

2. Užduotis. Skaitymas ieškant prasmės.

- Perskaityk pateiktus lentelėje teiginius ir pasvarstyk, ką italų filosofas Džovanis Piko dela Mirandola norėjo mums pasakyti **Kalba apie žmogaus orumą**.
- Nuspręsk, ar su teiginiais sutinki, o gal iš dalies sutinki arba visiškai nesutinki.

Teiginys

1. Kas esu: žmogaus samprata priklauso nuo to, ar jis save laiko Dievo kūrinium, atspindinčiu savo Kūrėją, ar aklos gamtinės evoliucijos atsitiktiniu rezultatu.

Sutinku ☐ Nesutinku ☐

Argumentai „už“

Argumentai „prieš“

2. Esu gamtoje ir turiu kūną, bet negaliu savęs tapatinti su kitomis gyvomis būtybėmis – žmogus turi dvasinį pradą. Sutinku ☐ Nesutinku ☐

Argumentai „už“

Argumentai „prieš“

3. Mokslas ir technika leido mums tapti tarsi gamtos viešpačiais ir savininkais – žmogus yra pasaulio kūrėjas ir centras. Sutinku ☐ Nesutinku ☐

Argumentai „už“

Argumentai „prieš“

4. Būdamas laisvas galiu daryti, ką noriu: kaip laisvai būtybei viskas patikėta žmogaus valiai, tačiau mūsų protą nušviečia vertybių moralinė sąmonė. Sutinku ☐ Nesutinku ☐

Argumentai „už“

Argumentai „prieš“

• Tada perskaityk filosofo tekstą, ieškok jame argumentų, patvirtinančių pateiktus teiginius, ir surašyk juos lentelėje (skiltyje *Argumentai „už“* arba *Argumentai „prieš“*).

Pagaliau aukščiausiasis Kūrėjas nusprendė, kad tas, kuriam jis negali duoti nieko savita, turėtų bendra su kitais visa tai, kas buvo būdinga atskiriems kūriniais. Taigi Jis sutiko, kad žmogus – neaiškios išvaizdos būtybė, įkurdino jį pasaulio centre ir taip jam tarė: „Neduodame tau, o Adomai, nei nustatytos vietos, nei būdingos išvaizdos, nei kokių nors ypatingų pareigų, kad vietą, išvaizdą ir pareigas turėtum pagal savo norą, savo valią ir savo sprendimu. Visų kitų būtybių prigimtis yra apibrėžta ir apribota pagal mūsų nurodytus dėsnius. Tau nėra jokių apribojimų: atiduodu tave į savo paties rankas, kad pasirinktum savo prigimtį pagal savo valią. Įkurdinau tave pasaulio centre, kad iš čia galėtum patogiau stebėti visa, kas dedasi pasaulyje. Nepadačiau tavęs nei dangiško, nei žemiško, nei mirtingo, nei nemirtingo, kad, būdamas laisvės ir pagarbos vertas kūrėjas, pats sau suteiktum tokią formą, kokios nori. Galėsi nusileisti iki žemiausių, neprotingų būtybių ir savo dvasios galia galėsi pakilti iki aukščiausių dieviškų būtybių.

Džovanis Piko dela Mirandola. Kalba apie žmogaus orumą // Filosofijos istorijos chrestomatija. Renesansas.

3. Užduotis. Dialogas – akademinė kontroversija.

Pasiskirstę poromis įsivaizduokite, kad svarstote filosofinę humanizmo problemą: *ar šiame technikos amžiuje žmogus yra aukščiausias tikslas ir vertybė ar žmonės yra determinuoti – gyvena kaip prisukti laikrodžiai arba robotai?*

- Pradėkite dialogą sudarydami porą A ir B. Aptarkite Ž. P. Sartro aprašytą mokinio situaciją. Koks būtų kiekvieno iš jūsų pasirinkimas?

Kalbant apie mokinį, kuris atėjo pas mane, operuodamas visomis moralėmis – Kanto ir kito-kiomis, – ir, nerasdamas jose jokių rūšies nurodymų, jis buvo priverstas padaryti sprendimą pats. Jam reikėjo pasirinkti tarp tokių dviejų būtinybių: reikėjo likti globoti sergančią motiną (jis vienintelis jos sūnus) ir reikėjo vykti į Angliją, kur buvo formuojamas prancūzų būrys kovai su vokiečiais. (Vertėjos pastaba.) Mes niekad nesakysime, kad šis žmogus atliko beprasmį aktą, nesvarbu, ką jis pasirinko – ar pasilikti su motina, ar išvykti į Angliją. Pirmuoju atveju jis rėmėsi jausmais, kaip moraline baze, ir konkrečiu gailestingumu, antruoju – labiau vertino pasiaukojimą. Žmogus kuria save; jis nėra iš pradžių toks arba kitoks, jis save daro, rinkdamasis savo moralę, o aplinkybių spaudimas yra toks, kad vieną iš jų jis priverstas išsirinkti.

- Išnagrinėkite du priešingus požiūrius į humanizmą skaitydami papildomą skaitinį. Ža-nas Polis Sartras. *Egzistencializmas yra humanizmas*, p. 6–7. Ką mano Ž. P. Sartras ir ką ma-note jūs?
- Apsvarstykite, kaip būtų galima kritiškai vertinti Ž. P. Sartro teiginį, kad žmonės yra visiškai laisvi ir gali pasirinkti savo vertybes bei gyvenimo būdą.

A: remdamasis **krikščionybės požiūriu** pasirenk argumentuoti, kokia moralė išplaukia iš tokios absoliučios laisvės be Dievo ir ateistinės žmogus vizijos?

B: remdamasis **determinizmo požiūriu** pabandyk argumentuoti, kad nėra pagrindo kal-bėti apie „blogą valią“, kai žmogus laikomas griežtai determinuotu savo socialinės aplin-kos, spaudžiamu aplinkybių.

- A ir B požiūrio šalininkai paeiliui kuo įtikimiau **pristato savo poziciją**. Šiame etape kitai pusei visai neleidžiama įsiterpti.
- Kai abu išdėstysite savo poziciją, **laisvai diskutuokite**, galite kritikuoti ir Ž. P. Sartro tei-ginius, ir priešingą (krikščionių ar determinizmo šalininko) pusę ir atremkite jūsų pusei išsakytą kritiką.
- Pasirinktinai galite **apsikeisti pozicijomis** ir kitą požiūrį (A. humanisto O. Konto, B. ateis-tinio humanisto Sartro) pristatyti taip pat kruopščiai, visapusiškai, įtikinamai ir tvirtai, kaip tik gebate. Todėl labai svarbu iš anksto atidžiai skaityti papildomą skaitinį!

- Jeigu apsigkeitėte vaidmenimis, patikrinkite vienas kito argumentus.
- **SUSITARIMAS.** Atsisakykite užtarėjų vaidmenų ir mėginkite prieiti prie **vienos nuomonės** apie humanizmą susiedami abi pozicijas: *ar šiame technikos amžiuje žmogus yra aukščiausias tikslas ir vertybė, ar žmonės yra determinuoti – gyvena kaip prisukti laikrodžiai arba robotai?*

Pristatykite bendrą išvadą: *ar Sartro filosofija yra optimistinis, ar pesimistinis humanizmas?* Pateikite argumentuotą atsakymą kitoms poroms ir mokinių grupėms.

- **REFLEKSIJA.** Pamažtykite, kuriuos du būdus jūsų pora taikė gerai. Pagal kurį būdą kitą kartą galėtumėte dirbti geriau?

Sukurk dialogą ➤

